

2752

26

U-37

1900

B2001

2010

24

ԿԻԻՐԱԿԻ

ԿԱՄ

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՕՐ

ԳՐԵՑ

ՄԱՄԱՐԷ ԵԳԻՍ • Յ. ՄՕՐԿՈՍԵԱՆ
ՄԻԱԲԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍՈՂԵՄԻ

280 26
899-ՄԱ Մ-37 յԵ

ԿԻՒՐԱԿԷ

ԿԱՄ

82

ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ՕՐ

ԳՐԵՑ

ՄԱՄԲԷ ԵԳԻՍԿՈՐՈՍ Յ. ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
ՄԻԱԲԱՆ Ս. ԵՐՈՒՍԱԴԵՄԻ

1005
20214

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԱԹՈՒՈՑ

ՄՐՐՈՑ ԵՎԿՈՎԱԲԵԱՆՑ

ՅԵՐՈՒՍԱԴԷՄ

1900

11542

**Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.
ՍՐԲԱԶԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ**

**Հ Ր Ա Մ Ա Ն Ա Ի
ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ
Տ. ՅԱՐՈՒԹԻԻՆ
ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ**

**Ե Ի
Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼՍՈՅ
Տ. ՄԱՂԱՔԻԱՅ
ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ**

Ա. Զ. Գ.

Ներկայ գրութիւնը 1895 տարւոյ Օրացոյցին վերջը իբր յաւելուած հրատարակեցինք . թէ այն ատեն և թէ այժմ շատ տեղերէ յատուկ խնդրեցին որ մասնաւոր տետրակով մը հրատարակուելով տա-
րածուի :

Խնդրուաց ու ժողովրդեան օգուտն նպատակ ու-
նենալով՝ այժմ մասնաւոր տետրակով վերստին կը հրատարակեմք՝ քանի մը թեթեւ փոփոխութեամբ . և կը մաղթեմք որ օգտակար լինի Հայ ժողովրդեան հօգեւոր և մարմնաւոր կենաց :

Համարե՛լիք զանձինս մեռեալս մեղացն
և կենդանիս Աստուծոյ 'ի Քրիստոս Յիսուս
'ի Տէր մեր: Հոով. 2. 11-13:

Շ Ա Ր Ա Ք

ԿԻՐՍՎԻ կամ ՏԵՐՈՒՆՈՎԱՆ ՕՐ

1. - Շարժ աւուր նշանակութիւնը, օրինադրութիւնը, պատճառ և նպատակ:
2. - Կիրակէի փոխուիլը եւ պահելու կերպը:
3. - Պէտք եղածին պէս պահելով յառաջացած բարոյական և նիւթական օգուտները:

Քրիստոնէսական կրօնը աստուածաշին յայտնութեամբ սահմանուած լինելով՝ մարդն Աստուծոյ մօտեցնող եւ անոր հետ միացնող ճշմարիտ կրօնն է: Քրիստոնէութիւնն ընդունող ամեն մէկ անհատ — բոլոր քրիստոնեայք — պարտական էին իրենց ընդունած ճշմարիտ կրօնի բոլոր պահանջները անկեղծութեամբ և ճշգիւ կատարել, բարբոյլն հպատակիլ նորա օրէնքներուն: Ամեն քրիստոնեայ պարտական է լինել բարի,

սուրբ, արդար եւ ճշմարիտ աստուածապաշտ . անանկ որ, քրիստոնեայ անունը կրող ամեն անձն իւր վարքով ցոյց տայ թէ ինքն իսկապէս ճշմարտին Աստուծոյ արժանի պաշտողն ու անոր հաստատած անարատ Եկեղեցւոյն մաքուր անդամն է : Ամեն քրիստոնեայ իւր անբիծ վարքով, գործքով, մտածմունքովն ու զգացմամբը զԱստուած փառաւորելու և Աստուծոյ թագաւորութիւնը տարածելու պատճառ լինելու է : Ա. Կորն. 2. 19, 20 : Բ. Կորն. 2. 14-18 :

Թագաւորի մը հաւատարիմ հպատակները նորա օրէնքներուն կը հնազանդին . ազնիւ ու բարի զաւակները իրենց հօրը կամքն ու հրամանները սիրով եւ ուրախութեամբ կը կատարեն . տիրաւէր ծառայները իրենց տիրոջ պատուոյն արատ չըբերելու համար՝ իրենց ալ պատուաւոր դիրք կը բռնեն, իրենց տիրոջ հաճելի եղածը կը գործեն և նորա փառքն ու պարծանքը կը լինին :

Աստուած է մեր Արարիչը, երկնա-

ւոր Թագաւորը, Հայրը և Տէրը . ուրեմն պարտաւոր եմք անկեղծութեամբ սիրել, հեղութեամբ հպատակիլ, ուրախութեամբ հնազանդիլ եւ երկիւղած զգուշութեամբ պաշտել, որպէս զի ինչպէս որ նա է մեր փառքն ու պարծանքը . նոյնպէս մենք ալ լինիմք իրեն փառաց արժանի զաւակներ :

Եթէ ճանչնայինք ու գիտնայինք մեր կոչման գերազանցութիւնը, փառքն ու պատիւը, մեծ ինամօք և զգուշութեամբ պիտի վարէինք մեր կեանքը և ուրախութեամբ պիտի պարծենայինք մեր քրիստոնէութեան վերայ : Եթէ փառք ու պարծանք սեպենք մեզ մեր սուրբ կրօնը, հարկաւ մեր բոլոր կենաց մէջ հոգւով եւ մարմնով կը պահեմք նորա գերազանց պատիւը ամեն տեղ և ամեն ժամանակ . նորա աստուածայնութեան եւ սրբութեան վայլածը կը խորհիմք, կ'ըզգամք, կը խօսիմք և կը գործեմք հրապարակաւ, առտնին և առանձին, մահու չափ դէմ կը կենամք անխտաւոր յօժարութիւններու, կիրքե-

րու եւ մորութեանց, կ'աշխատիմք կը ճգնիմք միշտ ներքին և արտաքին չար թելադրութեանց յաղթել եւ երբէք չը յաղթուիլ: Կողմ. Գ. Գ. 1-6:

Այս է քրիստոնէական կրօնի էական պահանջը և այս է քրիստոնէին անհրաժեշտ պարտքը, որով միայն կրնայ հասնիլ իւր սահմանեալ նպատակին:

Այս գերազանց կատարելութիւնն ստանալու համար քրիստոնէական կրօնը սահմանած է զանազան միջոցներ և հրնարքներ ինչպէս են Եկեղեցւոյ խորհուրդները, պաշտամունք, աղօթք, քարոզք, ծնողաց, եկեղեցականաց և դաստիարակաց արթուն հսկողութիւնը եւ ԿԻՒՐԱԿԷՆ ու ՏՕՆ ՕՐԵՐԸ ճշդութեամբ պահպանելը: Քանզի ամեն մէկ եկեղեցւոյ խորհուրդն մատակարարուած ատեն, հարկ է բացատրել անոնց նշանակութիւնը նպատակը և անկէ յառաջ գալիք արդիւնքը: Սովորեցնել խորհուրդն ընդունողին իւր պարտաւորութիւններն ու զգուշութիւնները: Հասկացնել եկեղեցւոյ նշանակութիւնը, Եկեղեցի

երթալու պատճառը և նպատակը, այն տեղ ինչ զգուշութեամբ կենալու եւ վարուելու պարտականութիւնը, պաշտամանց եւ աղօթից մտադրութիւն ընելու պարտքը, աղօթելու եղանակն ու երկիւղած զգուշաւորութիւնը, քարոզը լսելու, միտք առնելու և գործադրելու հարկը:

Եկեղեցականք, որ հասարակաց ընդհանուր դաստիարակներն պէտք են լինիլ, պարտաւոր են մեծ զգուշութեամբ վարուիլ իրենց յանձնուած ժողովրդոց հետ. միշտ Աստուծոյ կամքն ու օրէնքը, բարին ու օգտակարը սովորեցնելու են անոնց, երբէք գայթակղութեան պատճառ տալու չեն, ոչ խօսքով եւ ոչ գործքով:

Ծնողք մանկութեան օրէն, մինչեւ անգամ որորոցէն սկսելու են իրենց զաւակաց կրթութիւնը: Անոնց հասակին համեմատ սովորեցնելու են քրիստոնէական հաւատոյ ճշմարտութիւններն ու պահանջները, անոնց հասակին յարմարցնելով իրենց խօսքերն ու խը-

րատները, հասակին աճելուն համեմատ
աւելցնելու են հրահանգները եւ միշտ
անձամբ բարի օրինակ լինելու են :

Դաստիարակներն ու ուսուցիչները
մեծ ինամօք, երկիւղած խոհեմութեամբ
և նախատես իմաստութեամբ պարտա-
կան են հսկել նոցա վարուց և բարուց
վրայ, որ անկարգութիւն մը չը մտնայ
անոնց սրտին եւ մտքին մէջ, որ յետոյ
հանելը շատ դժուար կամ անհնարին
չը լինի: Այս ամենը առաւել լաւ կը
յաջողի եթէ եկեղեցականք, ծնողք,
ուսուցիչք և դաստիարակք իրենց խօս-
քին հետ միացնեն իրենց անձին գործ-
նական բարի օրինակը:

Աիւրակէ և Տօն օրերը սահմանուած
են յատուկ աստուածպաշտութեան և բա-
րի վարուց կրթութեան համար, ասանկ
օրերն ալ պէտք եղածին պէս գործածե-
լով մարդկութիւնը կրնայ հասնիլ իւր
սահմանուած երջանիկ վախճանին:

Սուրբ կրօնքին մեզի տուած այս զօ-
րաւոր հնարքներն ու միջոցները ըստ ար-
ժանոյն չը գործագրելով է որ քրիստո-

նէութիւնը իւր բուն նշանակութիւնը
կորուսած է, քրիստոնէայք, ըստ մեծի
մասին, իրենց վարքով ու կեանքով հա-
ւասար են անաստուած անկրօն ժողովը-
դոց, որոց մէջ գտնուած՝ մարդկութեան
անվայել ու անարժան գործերը աներ-
կիւղ կը կատարուին քրիստոնէից մէջալ:

Ցաւելով մեր այս սղբալի վիճակին
վրայ և ցանկալով ըստ կարի օգուտ մը
ընել, ընտրեցի խօսիլ ԿԻՒՐԱԿԵՒ փրայ,
որ այժմ գրեթէ կորուսած է իւր նշա-
նակութիւնը բոլոր Ազգաց մէջ, մանա-
ւանդ աւելի մեր Ազգին մէջ, այս պատ-
ճառաւ ալ օրէ օր հոգւով և մարմնով կը
թշուառանամք եւ կը դիմեմք դէպ ՚ի
կորուստ և յապականութիւն:

Արեւի ընթերցող, խօսքերս շատ
պարզ են եւ նպատակս քու հոգեւոր
և մարմնաւոր օգուտդ լինելով կը յու-
սամ թէ աշխատութիւնս ընդունելու-
թիւն կը գտնէ եւ սիրով ու հեղու-
թեամբ կարդալով ու գործագրելով՝
կը վայելէս քաղցր պտուղը և կը համինս
երանութեան, որով կը փառաւորի Ա-

մենաբարին Աստուած, որ փառքով ճո-
խացուցած է զվեզ:

Ա.

Շ Ա Ւ Ռ Ք

Երբայց երբեքն բառ է եւ
հանգիստ կը նշանակէ, որ ըսել է դա-
դարիլ սովորական զբաղումներէ, ազ-
մուկներէ և մտայոյզ վրդովիչ գործերէ,
յատկապէս Աստուծոյ ծառայելու հա-
մար:

Ամենաբարին Աստուած տիեզերքն
ստեղծելէն յետոյ նորաստեղծ մարդուն
պատուիրեց, որ վեց օր գործէ և եօթ-
ներորդ օրը սրբէ, այսինքն Աստուծոյ
յատկացնէ, իբրեւ յատուկ Աստուծոյ
ընծայուած օր՝ սուրբ պահէ զայն՝ դադ-
րելով նիւթական աշխատութենէ եւ
յատկապէս ծառայելով Աստուծոյ. Ծնն.
Բ. 3: Յայտնի է ուրեմն, որ այս պար-
տաւորիչ օրէնքը նախնական առաջին
օրէնքն է մարդուն տրուած. ասոր ա-
պացոյց է բոլոր ազգաց շաբթուն մէկ

օրը գործելէ դադրելնին և յատուկ բա-
րեպաշտութեամբ զբաղելնին: Մինչեւ
քրիստոնէութեան հաստատուիլը աս-
տուածապաշտ ժողովրդոց հանգստեան
օրը շաբաթ օրն էր, Եբրայեցիք չափա-
զանց խստութեամբ եւ մեծ զգուշու-
թեամբ կը պահէին այս օրը, մինչեւ
անգամ ոչ կրակ կը վառէին և ոչ կերա-
կուր կ'եփէին, զանցառութիւն ընող-
ները կը պատժէին, կը քարկոծէին. քան-
զի աստուածադիր բարերար օրէնք մը
լուծել յանդգնած են, Աստուծոյ օրը
խորելով՝ իրենց մարմնաւոր գործին ծա-
ռայած են, Աստուծոյ ծառայելէ ետ
մնացած են, և հասարակաց գայթակ-
ղութեան պատճառ եղած են: Այսքան
զգուշութեամբ կը պահուէր այս աս-
տուածադիր նախնական օրէնքը:

Երբաթի կամ հանգստեան աւուր
գլխաւոր պատճառն է մարդն Աստու-
ծոյ հետ յարաբերութեան մէջ պահելը
և նպատակն է մարդկութեան հոգեւոր
և մարմնաւոր օգուտը: Ելից. Ի. 8-11.
ԼԱ. 16-17. Բ. Օրէն. Ե. 12-15:

Մարդ՝ Աստուծոյ արարած, աստուածեղէն անմահ հոգւով օժտուած բանական մտօք և անձնիշխան կամքով զարդարուած լինելով՝ ամեն ժամանակ կախումն ունի Աստուծոյ, կարօտ է միշտ անոր հետ յարաբերութեան մէջ լինել ուստի պարտական է միշտ միացած լինիլ անոր հետ: Այս միութիւնը անխրդելի պահող կապն է՝ յիշել Աստուծոյ գոյութիւնը, անոր արարչագործութիւնը, անսահման կատարելութիւնները, շնորհած բարիքները, և այլն: Պարտական է սովորիլ նորա կամքը, օրէնքներն ու հրամանները և սիրով կատարել զանոնք, մէկ խօսքով սիրել զԱստուած և պաշտել զինքն հոգւով և մարմնով: Որոյ օրինակ է մեզ ինքն Յիսուս Քրիստոս, որոյ վարուց որչափ նմանինք այնչափ կը կապուինք Աստուծոյ հետ:

Այսպէս կարող է մարդ պահել իւր միութիւնն ու յարաբերութիւնը Աստուծոյ հետ: Բայց այս ամենը ըստ պատշաճի կատարելու համար կրթութեան և հրահանգի կարօտ է, քանզի մարդուն

մէջ ամեն բան, թէ բարի և թէ չար՝ ունակական է. երկար սովորութեամբ կը հաստատուի. և որովհետեւ մարմնոյ սնունդն ու պէտքերը հոգալու համար ստիպուած է մարդ աշխատիլ, ուստի չէր կարող ամեն օր յատկապէս այդ կրթութիւններով պարապիլ, որպէս զի չը մտնայ կամ անհոգութեան ու անտարբերութեան չը մատնուի: Հարկ էր ուրեմն օր սահմանել, որ մարդն ուրիշ գործերէ դադրելով յատկապէս՝ և մի միայն աստուածապաշտութեան գործերով պարապի, որպէս զի կարողանայ հագեւոր սնունդ ամբարել, ամենօրեայ կեանքն կանոնաւոր զգաստութեամբ վարել, առ Աստուած հաւատարիմ եւ առ ընկերս արդար ու սուրբ լինիլ: Ահա այս պատճառաւ սահմանեց Աստուած շաբաթը, որպէս զի այդ աւուր մէջ մարդիկ դադրելով ամեն զբաղումներէ՝ պարապին աստուածապաշտութեան կրթութեամբ եւ բարերարութեան գործերով. կարողանան մէկ տեղ հաւաքուելով իրարու մօտենալ, զիրար իբրեւ եղ-

բայր ճանչնալ, զիրար բաջալերել, խը-
րատել, ուսուցանել եւ իրարու կարօ-
տութեան օգնել: Հանգստեան աւուր
մէջ ասանկ կրթութեամբ ունականալով
զօրութիւն կ'ունենան մուրրութիւննե-
րէ զգուշանալու, միւս օրերուն մէջ
ալ չը խոտորիլ բարի և ուղիղ ճանա-
պարհէ, որով թէ հոգին կը սնանի եւ
թէ մարմինն ամբողջ շաբթուան տա,
ժանակիր աշխատութենէն հանգստա-
նալով նոր ցո՛ կ'առնու յաջորդ շաբթը
ւան մէջ աշխատութիւնը շարունակե-
լու: Եւն. ԻԳ. 12: ՂԷ-Գ. ԻԳ. 3:

Բ.

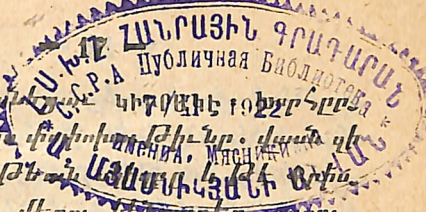
ԿԻԻՐԱԿԷ

Կիւրակէ (Գիրխագի) Յունարէ
բառ է եւ Տերունական կը նշանակէ
Քրիստոնէութեան առաջին դարուն Ա
ուաբելոց ժամանակ քրիստոնէից համա-
հանգստեան օր սահմանուեցաւ միւ-
շաբթի, այսինքն շաբթուան առաջի

1001

օրը և անուանուի Կիւրակէ օրը: Սա-
ղուոր էր այլ փոփոխութիւնք մասն զի
թէ արարչութեան Աստուծոյ կողմէն
տասի Փրկչին մերոյ Կիւրակէ օրը
թեան օրն է, որ երկրորդ արարչագոր-
ծութիւն կ'ըսուի, ապականուած մարդ-
կութիւնը վերանորոգելուն և մեր վեր-
ջին յարութեան յայսը հաստատելուն
համար:

Արդ Կիւրակէն քրիստոնէից համար
սուրբ է, որոշուած՝ Աստուծոյ նուիրուած
և Աստուածապաշտութեան յատկացած
Տիրոջ սեպհական օրն է: Կիւրակէն շա-
բթի նշանակութիւնը, պատճառն ու-
նպատակը պարունակելէ զատ մեզ հա-
մար խիստ բարձր և վսեմ՝ նշանակու-
թիւն ունի, Վասն զի մեր բարերար Փրկ-
կիչը իւր փրկագործ տնօրէնութիւնները
կատարելով մեր անէծքը սրբելու վեր-
ցնելու համար խաչի վերայ արիւն թա-
փեց, անիծապարտ մահով մեռաւ, թա-
ղուեցաւ և Կիւրակէ օրը գերեզմանէն
կենդանի դուրս ելնելով՝ յաղթեց մա-
հու և դժոխոց բռնութեան, իւր յա-

բութիւնովը պարզեց՝ լուսաւորեց մեզ
 մեր յաւիտեանական կեանքն ու անմա-
 հութիւնը. Բ. Տէր. Ա. 10. ցոյց տուաւ
 մեզ երկնից ճանապարհը և մեր առաջ
 նորդն եղաւ իրեն հետեւելով հոն հաս-
 նելու : Կողմ. Գ. Այսօր իւր լուսաւոր
 յարութեամբը մահու սարսափը փա-
 րատեց . գերեզմանին խաւարը լուսա-
 ւորելով՝ գերեզմանէն անդին եղած եր-
 ջանիկ կեանքը պարզեց մեզ . ցոյց տը-
 ւաւ որ գերեզմանն խաղաղ արգանդ
 մի է , ուրիշ կը ծնինք նոր աշխարհի մը
 մէջ , յորում խաղաղութիւնն ու երա-
 նութիւնը կը թագաւորէ : Այս օրը Տէ-
 րոջ օրն է , յորում անձառ եւ անգին
 զոհաբերութեամբ կը գնէ զմեզ անէծքի
 օրէնքէն և ճշմարիտ ազատութիւն կը
 պարգեւէ , ազատութիւն՝ մեղքի գե-
 րութենէ , ազատութիւն մահու եւ
 դժոխոց բռնութենէ : Այս պատճառաւ
 խիստ պատշաճ և հարկ էր որ քրիստոս
 նեայք այս օրը նուիրագործելով՝ շա-
 բաթի տեղ սուրբ պահէին , որով եւ
 իրենց համախմբութիւնը որոշուէր հը-

րէից ժողովներէն . եւ ահա Առաքեալք
 Աստուծոյ Հոգւոյն ներգործութեամբը
 տնօրինելով՝ ըրին այս փոփոխութիւնը ,
 և կը հաւաքուէին կիրակի օրերը քրիս-
 տոնէական կըթութիւններ , եկեղեցւոյ
 խորհուրդներ եւ բարեպաշտութեան
 գործեր կատարելու :

Այս փոփոխութիւնը կը տեսնուի
 Փրկչին մերոյ կենսաբեր Յարութենէն
 անմիջապէս յետոյ : Փանգի յայտնի կը
 տեսնեմք , որ Առաքեալք և աշակերտք
 միաշարաթի օրերը մէկտեղ հաւաքուած
 կը լինէին և Յիսուս ընդհանրապէս նոյն
 օրերը կը յայտնուէր անոնց և կը հաս-
 տատէր իւր Յարութեան ստուգու-
 թիւնը : Յով. Ի. 19. 21 : Սուրբ Հոգին
 ալ կիրակի օր իջաւ Առաքելոց և հա-
 ւատացելոց վրայ եւ կազմեց ու հաս-
 տատեց քրիստոնէական Եկեղեցին :

Ասիկէ յետոյ իբր ընդունուած եւ
 գործադրուած՝ կը յիշուի մի քանի տեղ :
 Միաշարաթի օրն էր , որ Տրովպոպի մէջ
 հաւատացեալք հաց բեկանելու համար
 մէկ տեղ հաւաքուած էին տան մը վեր-

նայարկին մէջ, ուր Պօղոս Առաքեալ
երկար կը քարոզէր Աստուծոյ խօսքը :
Գործ. Ի. 7 :

Յետոյ իբր իրիսա ծանօթ նուիրական
օր, յորում հաւատացեալք բոլոր մէկ
տեղ կը համախմբէին կրօնական պաշ-
տամունք կատարելու, կը յիշէ Առա-
քեալը և կ'օրինադրէ ամեն միաշաբաթի
օրերը մէկտեղ ժողոված ատեն աղքա-
տաց համար ողորմութիւն հաւաքել :
Ա. կորն. ԺԶ. 2 :

Իարձեալ, պարզ կ'երեւի, որ նոյն
միաշաբաթի աւուր մէջ հաւատացելոց
ժողովին ներկայ գանուելու զանցառու-
թիւն ընողները յանդիմանելով կը յորդո-
րէ հաւատացեալները, որ « մէկտեղ ժո-
ղովելին զանց չընեն, ինչպէս որ ոմանք
սովոր են զանց ընելու » : Եբբ. Ժ. 25 :

Իսկ առաջին դարուն վերջին մօտ
Ս. Յովհաննէս Աւետարանչի ժամանակ
արդէն միաշաբաթ անուեր փոխուած
և ԿԻՒՐԱԿԵ անուանուած էր, որ կը նը-
շանակէ Թէ կիրակէն շատոնց որոշ-
ուած էր քրիստոնէից համար հանգըս-

տեան օր եւ արդէն կը գործադրուէր :
Յայտ. Ա. 10 :

Ահա այս վկայութիւններէն պարզ
կը տեսնուի, որ Առաքեալք և նախկին
Եկեղեցիք միաշաբաթի օրը ԿԻՒՐԱԿԵ ա-
նուանելով նուիրեցին Տիրոջը և կը պա-
հէին զայն փոխանակ շաբաթու :

Այն ատենէն բոլոր քրիստոնէայ Ե-
կեղեցիք մինչեւ ցայսօր կը պահեն օր
հանգստեան՝ յատկապէս նուիրեալ Աս-
տուծոյ սուրբ օր : Ապա մենք ալ պար-
տաւոր ենք զայն պահել՝ որոշուելով հը-
րեից ժողովէն. պահել իբր քրիստոնէայ
եւ իբրեւ Քրիստոսի Ս. Եկեղեցւոյ ան-
դամ, միացած լինելով իրարու հետ՝ մի-
արան սիրով ու խաղաղութեամբ պաշ-
տել զԱստուած հոգւով և մարմնով :

Եկեղեցին խռովելու և բաժանում-
ներ ձգելու համար հակառակորդ Թըշ-
նամուոյն արքանեակներ ելած են, որ կը
պաշտպանեն Շաբաթ օրուան պահպա-
նութիւնը և հին կտակարանէն շատ մը
վկայութիւններ յառաջ բերելով կը քա-
րոզեն Թէ-Շաբաթ օրը պէտք է սուրբ

պահել և ոչ թէ կիրակէն: Բայց մուր-
 րական է դա եւ խաբէութիւն: Քանզի
 նոյնչափ, և թերեւս անկէ աւելի վիս-
 յութիւններ կարելի է յառաջ բերել
 ուրիշ բաներու համար ալ, ինչպէս են
 շատ տեսակ զոհերու, եւ խտրութիւն
 ներու համար պատուէրներ, զորս կը
 հրամայէ Աստուած Երբայեցուց. որոյ-
 մէ եւ ոչ մէկը կը կատարեն քրիստոն-
 եայք եւ պարտաւար ալ չեն: Նոյնպէս
 Շաբաթը՝ քանի որ Հրէից միաբանա-
 կան ժողովոյ օրն էր, քրիստոնեայք պար-
 տաւար չէին պահել, այլ հարկ եւ պատ-
 շաճ էր որ քրիստոնեայք ալ իրենց մաս-
 նաւոր ընկերութեան համակարգուեցը
 յատուկ օրն ունենան: Ահաւասիկ քրիս-
 տոսի գործնական օրինակաւը սահման-
 ուած. առաջելոց քրիստոսի օրինակին
 հետեւելով ընդերկար՝ ամբողջ դար մը,
 գործադրելով հաստատած, և նոյն ատե-
 նէն ցարգ քրիստոսի ընդհանրական Ե-
 կեղեցին պահած է յարատեւ և կը պա-
 հէ, ինչպէս վերջ ցոյց տուինք. այսօր
 ելնել նոր խռովութիւն սերմանել, մի-

ամիսներ խռովել՝ պարզապէս չարու-
 թիւն է և անօրէնութիւն:

Եթէ ուշադրութիւն ընենք Աւե-
 տարանին, կարող ենք վստահաբար ըսել
 թէ - քրիստոս ինքն հաստատեց կիրաւ-
 կէն փոխանակ Շաբաթին, թէ եւ քրիս-
 տոնէին համար տարբերութիւն չունի
 քանի որ Առաքեալք ներշնչեալ են.
 նոցա հաստատածը քրիստոսի հաստա-
 տածն է, որոյ ապացոյց է երկու հազար
 տարի բոլոր քրիստոնեայ ազգաց միա-
 կերպ պահելը:

Բայց ցուալի է արդարեւ, որ մեր
 ժողովուրդը օտար թելադրութեանց ան-
 սարով շուտ մը կը վրդովի և իւր հաւա-
 տոյ հաստատութենէն կը խախտի. ա-
 մեն տեսակ մոլոր վարդապետութեան
 հովերէն կը շարժի. օտարն ալ նախ կաս-
 կածանօք կը մտնէ, և ապա վստահու-
 թեամբ կը գործէ, պատրաստական ա-
 պուշ սրսեր գտնելով:

Հաստատուն հաւատք ունեցող
 քրիստոնեայն չը պիտի վրդովի ատանկ
 հակառակ վարդապետութիւններէ, այլ

ընդհանուր ատենք լսելով պէտք է
աւելի հաստատուի իւր հաւատքին մէջ.
քանի որ մեր Տէրը կանխաւ գուշակած
և յայտնած է ատանկներուն գալը, ու
զգուշացուցած է զմեզ ատանկ գառան
հանդերձով մոլորեցնող գայլերէ. նոյն
պէս եւ Առաքեալք ալ ատանկներուն
վրայօք բացատրութիւններ տուած և
շատ զգուշութիւններ պատուիրած են:
Ուրեմն ատանկներուն երեւիլը մեր հա-
ւատքին ու կրօնքին ճշմարտութիւնը կը
հաստատէ: Եթէ քրիստոնէական վարք
չունենանք, եթէ հին մարդը, մեզաց
ապականեալ մարմինը մերկացած չըլ-
նինք, ոչ շաքաթը օգուտ կ'ընէ, ոչ կիւ-
րակէն. բանը նոր արարած լինելն է. որ
կը յաջողի Աստուծոյ պատուիրանները
պահելով և հոգևով ու ճշմարտութեամբ
զԱստուած պաշտելով: Գաղա. Գ. 10:
Կող. Բ. 16:

Արդ քանի որ կիւրակէն որոշուած
և Աստուծոյ ընծայուած օրն է, ուրեմն
եթէ այն օրը ուրիշ գործով զբաղիմք
նախ Աստուծոյ պատուէրը կ'արհամար-

հեմք. երկրորդ Աստուծոյ յատկացած,
անոր ընծայուածք ետ կ'առնեմք, կը
խորեմք կամ կը գողնամք. երրորդ նոյն
աւուր մէջ ըլլալիք կրթութիւններէն
հեռանալով հոգեւոր սնունդէ կը զըր-
կուիմք եւ Աստուծմէ կ'օտարանամք.
չորրորդ՝ նաեւ մարմնաւոր օգուտներէ
զրկուելով հանգիստն ու աւողջութիւնը
կը կորսնցնեմք.

Քրիստոնեայք կիւրակէէն զատ ու-
նին նաև Տօն օրեր, որ մի և նոյն նշա-
նակութիւնն ու նպատակն ունին: Այս
տօներն այնպէս պէտք է լինին որ մեր
գործունէութեան արգելք չըլլան: Մեր
Հայաստանեայց ուղղափառ սուրբ Եկե-
ղեցին այս կանոնին հետեւելով շա-
թու մէջ շատ քիչ Տօներ սահմանած է,
ըստ մեծի մասին տօները կիւրակէ օ-
րերը կը կատարէ, ՚ի նկատի ունենալով
ժողովրդեան գործունէութիւնը և նիւ-
թական շահը:

Այսչափ ընդհանուր և կարճ կեր-
պով կիւրակէի նշանակութիւնը սովորե-
լէն յետոյ, տեսնեմք այժմ մասնաւո-

րապէս թէ - Ինչ է կիւրակէ օրուան գործը և ինչպէս պէտք է պահել զայն - :

Երբ կիւրակէ եւ Տօն օրերու մէջ մարդկան կատարած անպատշաճ գործերուն վրայ գիտազուծիւն լինի, կը պատասխանեն թէ, - Դատարի կենալ կամ շուայտութեամբ զբաղիլն միթէ աւելի լաւ է - :

Սա անանկ միակողմանի խօսք մ'է, որ թէև բառ երեւութիւն իրաւացի կ'երևի, բայց միակողմէն խօսողին ազիտութիւնը կը յայտնէ, որ չգիտէր թէ ինչ է կիւրակներնայ գործը, կը կարծէ թէ բարբոսի գառարկութեան օր է, օգտակար գործէ գագրելով անպէտ եւ անօգուտ բաներով զբաղելու է. ո՛չ :

Այսպէս մտածող և խօսողը պարզ ցոյց կը տայ թէ բնաւ անգիտութիւն չունի իւր սուրբ կրօնի աստուածադիր պատուէրներուն եւ չը գիտեր երբէք իւր մեծ պարտականութիւնը. ԱՍՏՈՒԱՅՈՒՐՈՒԹԻՒՆԸ եւ ԸՆԿԵՐԵՒԹԻՒՆԸ. Գանդի կիւրակէ օրն ալ իւր յատուկ գործնունիութիւնը ևս ըսող ըլլայ թէ - Ասանց

կիւրակէն պահելու ալ կրնամ աստուածասէր և ընկերասէր ըլլալ - : Ո՛չ, սըխալ է. վասն զի նախ՝ կիւրակէն ճիշդիւ չը պահելը բուն իսկ աստուածսիրութեան դէմ մեղանշել է, քանզի եթէ կը սիրեմք զԱստուած, սիրով և ուրախութեամբ կը պահեմք Նորա հրամանը, և ահա ինքն հրամայած է իրեն նուիրուած օրը սուրբ պահել. Երկրորդ, կիւրակէ օրերուն մէջ յատուկ աստուածպաշտութեան եւ ընկերսիրութեան գործերէն ետ կենալով՝ կը մոռանամք պարտքերնիս, մեր բարի ունակութիւնները կը սառնի, անտարբերութեան կը մասնուիմք եւ կիյնամք անհոգութեան թմբութեան մէջ. եթէ երբեմն կատարեմք ալ աստուածպաշտութեան եւ մարդասիրութեան գործեր, սակայն ատոնք կը լինին կամ խտորնակ նպատակներով, կամ կամահաճութեամբ եւ կամ լոկ 'ի ցոյց, որ առաքինութիւն եւ բարեգործութիւն չ'ըլլայէ զատ՝ միշտ մոռնալու կամ զանալու վտանգին ենթակայ է. Բայց հո-

գեւոր կրթութեամբ պարապողը՝ ճշմարիտ հաւատքով անկեղծ սիրով և հաստատ յուսով զօրացած, կը գործէ հեղութեամբ և հնադանդութեամբ. միայն Աստուծոյ հրամանն ու կամքը կատարելու համար և միայն առաքինութիւն լինելուն համար կը գործէ: Այն ատեն չը մոռանար և չը կրնար զանալ. քանզի գիտէ թէ անով Աստուծոյ պաշտօն կը մատուցանէ. ոչ մի պատահար չէ կարող արգիլել զինքը բարեգործութենէ. ոչ վիշտերը, ոչ ձախորդութիւնները, ոչ այլոց չար թեւադրութիւնները եւ ոչ իսկ փոխարինուած ապերախտութիւնը չէ կարող կասեցնել զինքը իւր աստուած պաշտութեան և ընկերսիրութեան գործերէն, ինչպէս կը կասին թուրահաւատները, երբ ապերախտը անտարբեր կը մնայ, կամ չարիք կը հատուցանէ:

- Ուրեմն ի՞նչ գործելու է Վիւրակէ և Տօն օրերը -:

- Մախ աղօթքի, հոգեւոր կրթութեան և սուրբ գիրք և հոգեւոր ուարոյական գիրքեր կարդալու պարտաւորութիւն:

պելու է. երկրորդ, օգտակար խրատներ լսելու եւ ուրիշները խրատելու է. երրորդ, աղքատաց, հիւանդներու, վաշտացեալ, վտանգեալներու և բանտարկեալներու այցելութեամբ օգնելու է, հոգալով անոնց կարեւոր պէտքերը, դարմանելով եւ մխիթարելով. չորրորդ տան մէջ՝ գերդաստանը, ընտանիքը, զաւակները, ծառայները կրթելու, խրատելու եւ քրիստոնէական հրահանգներով զարգացնելու է: Մաթ. ԺԲ. 12: Ղո՛ւ. ԺԳ. 16: Յով. Է. 23. Թ. 14:

Մեր Աստուծոյ հետ յարաբերութեան գլխաւոր միջոցն է աղօթքը, որով մեր միտքը սիրտը և կամքը կ'ընծայեմք Աստուծոյ, հոգեւով կը խօսիմք մեր երկնաւոր Հօր հետ, կը գոհանամք իւր անչափ բարերարութիւններէն, կը փառաբանեմք զինքը և մեր սիրտը բանալով նորա առջեւ մեր հոգեւոր ու մարմնաւոր կարօտութիւնները որդիական խնարհութեամբ յայտնելով նորա օգնութիւնն ու խնամքը՝ կը խնդրեմք: Այս նպատակով ամեն օր և ամեն ժամանակ

կարող եմք եւ պարտաւոր եմք աղօթել.
բայց Տէրունական օրերը յատուկ ամեն
քրիստոնեայ ուրախութեամբ պարտա-
կան է աղօթքի պարապիլ. հրապարա-
կաւ, ընտանեաց մէջ և առանձին:

Հրապարակաւ կ'աղօթեմք երբ ա-
մենքնիս մէկ տեղ՝ որոշեալ ժամանա-
կին՝ կը հաւաքուիմք Եկեղեցին, և միա-
բան միասիրտ կ'աղօթեմք, ուր բոլոր
բազմութիւնը իբրեւ մէկ մարմին կը
ներկայանայ Աստուծոյ առջեւ, կը մաս-
նակցի աստուածային պաշտամանց. կը
լսէ Աստուծոյ խօսքը եւ հոգեշահ քա-
րողները. սիրով ու խոնարհութեամբ
կ'աղօթէ բոլոր աշխարհի համար եւ ա-
մենքը կ'աղօթեն իրարու համար:

Աիւրակէ օրեր՝ առանց երբէք զան-
ցառութեան, բոլոր քրիստոնեայք, ե-
կեղեցական եւ աշխարհական, այր եւ
կին, մեծ ու պզտիկ՝ պարտաւոր են Ե-
կեղեցի գտնուիլ. զանցառութիւնը շատ
չարեաց պատճառ է...: Այս պարտա-
կանութիւնը մեր մէջ խիստ թուլացած
է. մեծ մասամբ Տէրունական օրերը

Աստուծոյ պաշտամանց ատեն կամ կը
քնանան, կամ որձարան, գինետուն եւ
զբօսավայրեր կը գտնուին եւ կամ այլ
եւ այլ գործերով կ'զբաղին. որ մեծ ան-
կարգութիւն է. եւ շատ վնասաբեր ե-
ղած է թէ մասնաւորաց եւ թէ հասա-
րակութեան. Քանզի ասանկ զանցառու-
թիւնները բարուց ապակհանութենէ յա-
ռաջ կը գան և կը ծաւալեն զայն:

Եկեղեցի գնալու ատեն նախապէս մեծ
երկիւղածութեամբ եւ ջերմեռանդու-
թեամբ պատրաստուելու է. մտածելու է
որ յատկապէս Աստուծոյ ներկայանալու
կերթայ. հոն իրեն և այլոց համար բա-
րեմաղթութիւն պիտի ընէ. ուտի նախ
խորհելու է Աստուծոյ էութեան և նո-
րա կատարելութեանց վրայ: Երկրորդ,
իւր պարտագանցութեանց, չար սովո-
րութեան և զանազան մեղքերուն վրայ,
պարտաւոր է սրտանց զղջալ ցաւիլ եւ
անոնցմէ ետ կենալու առաջադրելու Եր-
րորդ, որովհետև խռովեալներու աղօթքը
ընդունելի չէ, պէտք է խորհի թէ մէկը
վշտացուցամ և զրկամ է, կամ ինքը ուրի-

չէ մը ցաւած է. պարտական է նախապէս
ամեն միջոց ՚ի գործ գնել, հաշտուիլ և
հաշտեցնել, ու հանդարտ մտքով, խա-
ղաղ սրտով և հաշտ հոգևով ներկայա-
նալ ամենախնամ բարերար Հօր առջեւ՝
զգուշութեամբ, պատուով եւ հեզու-
թեամբ: Չորրորդ, զգուշանալու է շա-
փազանց և խենեշ զարդարանքէ, ճոխ
հագուստներէ իւղեր և հոտեր քսուե-
լէ, որք գործածողին մեծամտութիւն
և այլոց գայթակղութիւն և մտաց զբա-
ղում կը պատճառեն, և միամիտ աղօ-
թելու արգելք կը լինին: Հինգերորդ,
Եկեղեցի մտած ատեն զգուշաւոր հան-
դարտութեամբ մտնալու է, որ աղմուկ
հանելով չը խափանէ պաշտամունքը և
այլոց մտաւոր հանդարտութիւնը չը
խանգարէ:

Արովհետեւ Եկեղեցւոյ մէջ յատկա-
պէս ամենատես Աստուծոյ ներկայացած
եմք՝ մեծ յարգանօք ու պատուով կե-
նալու է. ոչ ասգին անգին նայելու է,
ոչ այլոց վրայ գիտողութիւն եւ ոչ ալ
եստակցութիւն բնելու է. գեմքը ուղ-

ղակի սեղանին և միտքն առ Աստուած
պահելու է միշտ: Աչքերը ասգին ան-
գին պտտցնողը կը նշանակէ մի բան կը
փնտռէ . . . . որ բսել է միտքն ուրիշ
բանով զբաղելու է . . . . որ և պատրաստ
է փորձութեան դիմելու . . . :

Եկեղեցին տեսակցութեան կամ խօ-
սակցութեան տեղ չէ, այլ աղօթքի
տուն է. ուստի Եկեղեցւոյ մէջ աղօթքէ
զատ ուրիշ բաներով կամ խօսքերով
կամ մտածութիւններով զբաղելը ան-
կարգութենէ զատ աստուածային պաշ-
տաման անարգանք և անպատուութիւն
է. նոյնպէս ծանր յանցանք է խեղկա-
տակութիւն ընել և ծիծաղելը, որ ան-
պտուզ կ'ընեն աղօթքը, կը չփոթեն ու
կը գայթակղեցնեն ուրիշները և Աստու-
ծոյ պատիժը կը հրաւիրեն. այս մասին
մեծ զգուշութեան պատուէր և սաստիկ
սպառնալիք կայ, մանաւանդ Եկեղեց-
ւոյ պաշտօնէից, որք իրենց երկիւղած
վարմունքով պէտք է փառաւորեն զԱս-
տուած և օրինակ պիտի լինին հաւա-
տացելոց: Մաղափա թ:

Ամեն որ զգուշանալու է թէ իր անձին և թէ այլոց հանդարտութիւնը չը վրդովել. աղօթքներն ու երգերը ամենքն ալ անձայն մտքով կրկնելու են և ընթերցուածներուն և սուրբ Աւետարանի կենսատու խօսքերուն զգաստութեամբ և հանդարտութեամբ մտիկ ընելու են. անոնցմէ իրենց վերաբերած խրատներն միտք առնելով գործադրելու են : Այս միջոցներուն ձգել դուրս ելնելը արհամարհանք է Աստուծոյ խօսքին : Ինչպէս որ սփոր են ընել ոմանք, առանց 'ի նկատի առնելու ժամանակը, պաշտամունքը, Ս. Գիրքը, քարոզը, պատարագը և այլն. խելքերնին փշած եւ կամքերնին ուզած ժամանակ դուրս կ'ելնեն, եւ դժբաղդաբար ցաւալի է տեսնել որ այս անկարգութեան օրինակ կը տան մեծերը . . . :

Տէրունական և Տօն օրերը քրիստոնէական Եկեղեցւոյ մէջ քարոզը անհրաժեշտ կարեւորութիւն է եւ պաշտաման գլխաւոր մասն է : Եկեղեցւոյ ետը, կամ նորա հրամանաւ կարող և

ձեռնհաս պաշտօնեաներէն մէկը պարտական է օրուան ընթերցուածները բացարեւ, կրօնի ճշմարտութիւններն ուսուցանել, և հասարակութեան մէջ գտնուած զեղծումներն ուղղել : Քրիստոնէական աստուածադիր կրօնի բոլոր զէնքը զօրութիւնը, տարածութեան և հաստատութեան միակ միջոցն եղած է քարոզը : Ի սկզբանէ հաստատուած է որ քրիստոնէից մէկ տեղ հաւաքուած ատեն անպատճառ Աստուծոյ խօսքը քարոզուի եւ ժողովրդեան հասկանալի ոճով բացատրուի, որ հաւատացեալներն հոգեւոր սնունդ եւ շինութիւն ստանան, ուղղուին վարքով և հաւատքի մէջ հաստատուին : Աստուծոյ Թագաւորութեան յառաջանալուն միակ միջոցն Աստուծոյ խօսքը քարոզելն է . և Եկեղեցին պարտական է ընել զայս . ժողովուրդ եղած տեղը չքարոզել, չ'ուսուցանել, կը նշանակէ Աստուծոյ խօսքը խափանել և նորա Թագաւորութիւնը տարածելու եւ հաստատելու արգելք ընել :

Վնասակար և ցաւալի զանցառու-
 թիւն մի է, որ ժամանակէ մը 'ի վեր է
 հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցւոյ մէջ
 քարոզի կարեւորութիւնը մոռցուած է,
 կամ բոլորովին բարձի թողի եղած է,
 կամ անկարեւոր նիւթոց վրայ խօսուե-
 լով անպտուղ եղած է եւ ժողովուրդը
 հոգեպէս ու բարոյապէս շահուած չէ :
 Քարոզիչներ կան, որ անձերնին կը քա-
 ղողեն, այլք ներքին մոռցած կիրքեր-
 նին կը հռչակեն. ուրիշներ ալ մասնա-
 ւորաց դէմ ունեցած ատելութիւննին
 յօգեցնելու համար մինչեւ իսկ Աս-
 տուծոյ խօսքը կը ծեքեն ու կը ծամա-
 ծռեն. յայտնի է որ ասոնք օգուտ չ'ը-
 նելէ զատ հասկացող մտքերու զգուանք
 եւ արհամարհանք կը պատճառեն :
 Ամեն խօսք քարոզ չէ. կրօնական ու
 բարոյական ծանրութիւն չունեցող խօս-
 քերը սուրբ Հոգւոյն օծութիւնը չու-
 նին, անոր համար ալ շահեկանութենէ
 զուրկ են : Այս կարեւոր մասի պակա-
 սութեան վերայ հարկ է ուշադրութիւն
 դարձնել, հոգեւոր իշխանութիւնը մեծ

հոգածութեամբ վերահաստատելու են
 Եկեղեցւոյ այս նախնական կարեւոր
 սահմանադրութիւնը, եւ հսկելու են
 անոր կանոնաւորութեան եւ օրինաւո-
 րութեան վրայ, որ Աստուծոյ և հաւա-
 տացելոց առջեւ ծանր պատասխանա-
 տուութեան տակ չըմնան :

Քարոզչին պարտականութիւնն է
 ջերմեռանդ աղօթքով եւ զգուշաւոր
 խնամօք իւր խօսքերը լաւ պատրաս-
 տել. խորհելու է որ ինք Աստուծոյ կող-
 մէն պատգամաւոր է. ուստի Աստուծոյ
 դեսպանի վայելուչ ծանրութեամբ եւ
 պատշաճ ոճով խօսելու է, ուսուցա-
 նելով Աստուծոյ կամքը, ոչ աչառու-
 թիւն եւ ոչ ալ մասնաւոր ակնարկու-
 թիւններ րնելու է. անկեղծութեան հետ
 պարկեշտութիւն, անաչառութեան հետ
 խոհեմութիւն եւ վստահութեան հետ
 իմաստութիւն գործադրելու է. 'ի վեր
 քան զամենայն իւր բերնով խօսածները
 իւր վարուց օրինակովը հաստատելու է.
 այսինքն քարոզած առաքինութիւնները
 կատարող և հերքած մղութիւններէն

զգուշացող ըլլալու է . առանց ասոր իւր
խօսքը անօգուտ կ'ըլլայ . ինքը կը նա-
խատուի և խօսքը կ'արհամարուի : Ընդ-
հանուր բարուց ապականութեան մէկ
մեծ պատճառն ալ այս է . - Աստուծոյ
խօսքը կամ բնաւ չը քարոզուիր և կամ
առաքինութիւն քարոզողը մոլութիւն
կը գործէ , կրօն քարոզողը անկրօնու-
թիւն կ'ընէ :-

Քարոզի ժամանակ ունկնդիրները
լուութեամբ եւ մեծ ուշադրութեամբ
լսելու և միտք առնելու են . անօգուտ
և չարամիտ դատողութիւններէ զգու-
շանալու են . ամեն մէկ լսող պարտա-
ւոր է այնպէս սեպել որ Աստուած քա-
րոզչին բերնով իրեն հետ կը խօսի .
ուստի հեգութեամբ եւ խմնարհու-
թեամբ ընդունելով՝ անմիջապէս գոր-
ծադրել ջանալու է : Յակոբ . Ա . 21-25 :
Քարոզի խօսքերը ուրիշին վերագրել .
քարոզչին ձեւերուն կամ պակասու-
թեանց դիտողութիւններ ընել անօ-
գուտ լինելէ զատ՝ շատ անգամ մեծա-
մեծ վնասներու և խռովութեանց պատ-

ճառ կ'ըլլայ . երբեմն ալ քարոզչին լը-
քումն և զանցառութիւն կը պատճա-
ռէ . որ վնասներուն ամենէն մեծն է .
քանզի ասով քարոզչը պարտազանց կը
մնայ և ժողովուրդը զրկուելով Աստու-
ծոյ խօսքը լսելէ , կ'իյնայ մեղաց և խրս-
տասրտութեան մէջ , կը մատնուի բզ-
գայականութեան և կը կորսնցնէ հոգին
ալ մարմինն ալ , և այս բոլոր չարեաց
պատճառ եղած կը լինին չարամիտ բամ-
բասողները : Քարոզչին պակասութիւն-
ները հարկէ կամ առանձին իրեն յայտ-
նել բարեկամաբար և կամ մեծաւորին
յայտնել որ նա ըստ պատշաճի ուղղէ :

Ինչպէս բոլոր պաշտամանց ժամա-
նակ , նոյնպէս և աւելի զգուշութիւն
պէտք է Գրքի , Աւետարանի և Քարոզի
ժամանակ . ձայն , աղմուկ , խօսիլ , կամ
դուրս ներս մտնալ ելնել շատ մեծ ան-
կարգութիւններ են :

Քարոզչն յետոյ կը շարունակի մեր
բարերար Փրկչին սուրբ եւ փրկարար
Պատարագը՝ որուն սկիզբէն մինչեւ վեր-
ջը անպատճառ պէտք է ներկայ գրտ-

նուիլ : Կիւրակնօրուան պաշտամանց մէջ գլխաւոր մասնաւորութիւններն են Քարոզն ու սուրբ Պատարագը , ամեն քրիստոնեայ փոյթ ընելու է որ սկիզբէն ներկայ գտնուի . սուրբ Պատարագի այլ և այլ միջոցներուն ել ու մուտ ընել , կամ պակաս թողուլ երթալը բովանդակ կիւրակնօրեայ աղօթքն ու հոգեւոր շահը անպտուղ կ'ընէ եւ այլոց քայթակղութիւն և մտքի վրդովում կը պատճառէ : Անհոգութեան , ծուլութեան , մարմնասիրութեան եւ կամ տգիտութեան հետեւանք է , որ մեր մէջ մլտամ է , սուրբ Պատարագը պակաս թողուլ և ուզած ժամանակ երթալը :

Սուրբ Պատարագն ամբողջութիւն մի է , որ կը ներկայացնէ Քրիստոսի փրկչին մերոյ աշխարհ գալը մեր փրկութեան համար չարչարուիլ խաչուիլ մեռնիլը , իւր մահով և յարութեամբ զմեզ կենդանացնելը . քրիստոնեայն ամբողջ էութեամբը եւ հոգւոյ բոլոր կարողութեամբը պէտք է նուիրուի այս սուրբ և հաշտարար խորհրդին . պէտք է

Փրկչի սիրոյն եւ երախտեաց վրայ խոր զգածուած լինելով՝ մտածէ իւր մեղքերու եւ պատուիրանազանցութեանց վրայ , զղջայ եւ ուղղուելու ցանկայ . մտածէ Աստուծոյ արդարութեան , Քրիստոսի սիրոյն եւ անձառ ողորմութեան վրայ . բողբատէ իւր կենաց գործերը , մտածումներն ու զգացողութիւնները Աստուծոյ մարդասիրութեան հետ , տեսնելու համար թէ Աստուծոյ կամքին համեմատ է իւր կեանքը . եթէ համեմատ է՝ Աստուծոյ օգնութիւնը ինդրելով ջանալու է յարատեւել և օրէ օր յառաջանալ , իսկ եթէ համեմատ չէ , զղջալով և առաջադրելով խոտանալու եւ աշխատելու է փրկութեան ճանապարհին մէջ մտնել , քրիստոնեական կեանք վարել եւ Աստուծոյ հետ հաշտուելով անմահ կենաց արժանանալ : Սուրբ Պատարագի խորհուրդը պէտք է ներգործէ քրիստոնէի կենաց վերայ . որպէս զի երախտագէտ շնորհակարութեամբ իր բոլոր կենաց մէջ սիրով հրնազանդի Աստուծոյ կամքին :

Առաւօտեան հրապարակական աղօթքը և պաշտամունքն այս կերպով կատարելէն յետոյ քրիստոնեայն պարտաւոր է առանց ուրիշ տեղ հանգիպելու շիտակ տուն երթալ, այն տեղ խօսիլ Եկեղեցւոյ մէջ լսած Աստուծոյ խօսքերը, մտածել անոր կենսատու պատուէրներուն վրայ, յորդորել գերդաստանը և քաջալերել բարեգործութեան և առաքինութեան մէջ և անոնց հետ կատարել ընտանեկան աղօթքը գոհութիւն և շորհակալութիւն մատուցանելով Աստուծոյ:

Յետոյ տան գլխաւորը իւր որդիքը կամ ծառայն առնելով կ'երթայ թաղին մէջ կամ այլ ուր՝ թշուառ, տնանկ աղքատաց, որքոց եւ այրեաց այցելութեան, իւր հետ տանելով անոնց կենսական պիտոյքներ, ուտելիք կամ հագնելիք. նոյնպէս կ'այցելէ հիւանդաց, կը դարմանէ կը միխթարէ կը քաջալերէ, կը խրատէ և օրհնութեան ու շնորհակալութեան յորդորելով ինքն ալ մը խիթարուած կը դառնայ տուն: Ճաշէն

յետոյ կը պարապին Ս. գիրք կարդալով եւ օգտակար խօսակցութեամբ. ստահակներ խրատելով և խռովեալներ հաշտեցնելով և ուրիշ աստուածախրութեան և ընկերսիրութեան գործեր կատարելով: Այսպէս մինչեւ երեկոյ օրը կ'անցունէ բարութեամբ աստուածահաճոյ օգտակար գործերով: Երեկոյեան դարձեալ Եկեղեցի կ'երթայ, հասարակաց պաշտաման ներկայ կը գտնուի. ապա իւր ընտանեկան խմբով փոքր ինչ անմեղ զբօսանք կամ շրջագայութիւն կատարելէն յետոյ ուրախութեամբ ՚ի միասին ընթրիքը կուտեն, կը գոհանան, կարեւոր եւ օգտակար խօսակցութենէ յետոյ խմբովին կ'աղօթեն եւ կը գնան անկողին, հոն ալ ամեն մէկը իրենց առանձնական կարճ աղօթքը կատարելով կը ննջեն:

Ահա կիրակնօրեայ գործերը. եթէ քրիստոնեայն կամենայ իւր պարտքերը ճշդիւ կատարել՝ կարծեմք թէ օրը հազիւ բաւականանայ. այն ատեն ուրիշ նիւթական գործեր ընելու ժամանակ

չունենար: Բայց ցաւալի է որ կիւրակէն իբր դատարկութեան օր նկատուելով նիւթական աւելորդ գործեր, անպատշաճ զբօսանքներ, անարժան յարաբերութիւններ, զգայական մտայնող զուարճութիւններ, խնջոյք եւ խաղեր բոլոր կիրակնօրուան զբաղում սեպած են եւ սուրբ օրը չարաչար կը պղծեն:

Ասանկ գործեր և զբաղումներ բոլորովին անպատշաճ են Տէրունական օրերու. որ կը փձացնեն նորա բարերար նպատակն ու արդիւնքը և կը բերեն մեր վերայ շատ մը հոգեւոր եւ մարմնաւոր չարիք, ապականութիւն բարուց, հիւանդութիւններ և տարածում մահէր:

Գ.

Տէրունական օրերը պատշաճ կերպով եւ սահմանեալ նպատակին համեմատ պահելով՝ Ա. Մեք հնազանդած կը լինիմք Աստուծոյ հրամանին որ կը պարտաօրէ որոշեալ աւուր մէջ դադարելով ամեն նիւթական գործերէ, յատուկ

և մանաւորապէս խորհիլ և գործել հոգեւոր գործեր, և կատարել աստուածպաշտութեան եւ մարդասիրութեան պարտքեր:

Բ. Արչանի օգտակար է նշանակուած օրը քրիստոնէից համախմբութիւնը, որ բնական հաւասարութեամբ, մեծը փոքրին, իշխանը հպատակին, աղքատը հարուստին հետ միաբան կը ներկայանան հասարակաց Հօր, Աստուծոյ առջեւ՝ կատարելու հրապարակական պաշտօն եւ հայցելու Նորա ողորմութիւնը. հոն հարուստն ու իշխանը տեսնելով որ Աստուծոյ առջեւ աղքատէն և հպատակէն զանազանութիւն կամ առաւելութիւն չունի, կը խոնարհի իւր ընդունայն ամբարտաւանութենէն, կը հաւասարի իւր եղբարց եւ կը սիրէ զանոնք. աղքատը կը մխիթարի, ժողովուրդը կը բաջալերի և առհասարակ ամեն անհատ կ'օգտուի հոգեւորապէս:

Գ. Սուրբ օրերը դադարելով մեր սովորական մարմնաւոր գործերէ, հանգիստ կուտամք մեր մարմնոյն, որ ամենօրեայ

աշխատութեամբ իւր թուլացած ոյժը
կը կազդուրի և կտրող կ'ըլլայ յաջողա-
կութեամբ շարունակել իւր գործը հե-
տեւեալ օրերուն մէջ :

Դ. Մեր հանգստանալովը կը հան-
գըտացնենք մեր մշակները, ծառայ-
ները, գործակատարները և անասուն-
ները, որք նոյնպէս և ալ աւելի կարօտ են
հանգստութեան : Ագահութեան ցան-
կութեամբ ծառաներն ու մշակները
աշխատցնելով կը զրկեմք զանոնք ան-
գորրութենէ եւ հանգիստէ, պատճառ
կը լինիմք նոցա տկարութեան եւ հի-
ւանդութեան . փոխանակ զանոնք օրհ-
նութեան յորդորելու , դժգոհութեան ,
անէծքի և ապերախտութեան պատճառ
կը տամք . իսկ մեք կը լինիմք ագահ
կռապարիշտ, մարդատեաց, անգութ և
Աստուծոյ անհնազանդ : որ իւր պա-
տուէրը տուած է ամեն մտրդու, մին-
չեւ անգամ աշխատող անասուններն ալ
սիշելով՝ յայտնած է իւր գթութիւնն
ու արդարութիւնը, եւ ցոյց տուած է
թէ այս պատուէրը որչափ բարութեամբ

եւ օրհնութեամբ լեցուն է ճշդիւ կա-
տարողներուն համար :

Հրապարակական աստուածպաշտու-
թիւնը եթէ պահանջուած պայմանին
համեմատ կատարուի, օգտակար ներ-
գործութիւններ ունի ամենուն վրայ .
անով բարի օրինակ կ'ըլլամք իրարու ,
անով կը յառաջանայ Աստուծոյ կենաց
խօսքի վարդապետութիւնը եւ Նորա
Թագաւորութիւնը : Վասն զի միաբա-
նութեամբ հրապարակաւ աստուած-
պաշտութիւնը իբր կենդանի օրինակ
աւելի կ'ազդէ ամեն անհատի վերայ,
և կը թելադրէ որ նորա հաւատոյ մէջ
յառաջադիմեն, իրենց կրօնական գի-
տութիւնն ու ծանօթութիւնները լու-
սաւորեն եւ ընդարձակեն . բարեպաշ-
տութեան եւ մարդասիրութեան զգաց-
մունքը զօրացնեն . իրարու մօտենան եղ-
բայրական սիրով . հաշտ և խաղաղ ապ-
րին իրարու հետ : Կ'առաջնորդուին զըզ-
ջալու իրենց մեղքերը . յուսով կը մի-
թարուին, հաւատքով կը քաջալերուին
և Աստուծոյ սիրով զերար կը սիրեն . և

այսպէս կը տիրէ ամեն տեղ հաւատարմութիւն, խաղաղութիւն, վստահութիւն և ճշմարիտ ուրախութիւն. այսպէսով ամենքն ալ հոգեւոր եռանդով կը վառուին, իրարու ուղղութեան եւ բարի վարուց մէջ աճելու և յարատեւելու խրախոյս, քաջալեր և բարի օրինակ կը լինին, մէկտեղ Աստուծոյ խօսքը լած լինելով մէկգմէկ կը յորդորեն զանոնք ճշդութեամբ գործադրելու:

Որչափ քաղցր ու արդար պարտականութիւն կատարած կը լինիմք, երբ ամենքնիս բարձրաձայն եւ միաբարբառ հրապարակաւ կը յայտնեմք մեր աստուածապաշտութիւնը, մեր հաւատոյ շնորհակալութիւնը, մեր անկեղծ ու ջերմագին սէրը և մեր հաստատուն յոյսը: Որքան սրտաշարժ է, երբ մեք միաբան իբր մէկ եղբայրութիւն և մէկ գերդաստան՝ ՚ի միասին կը խնդրեմք մեր երկնաւոր Հօր օրհնութիւնը, պաշտպանութիւնը եւ խնամքը՝ որուն միշտ կարօտեմք և յորմէ կախումն ունի մեր ամենուն ասպհովութիւնն ու երջանկու-

թիւնը: Վերջապէս ինչ քաղցր երախտագիտական զգացմամբ կը լեցուիմք, երբ կը խոստովանիմք միաբան Աստուծոյ անձառ մարդասիրութիւնն, շնորհակալ կը լինիմք նորա անչափ և անսահման սղորմութենէն և կը դաւանիմք հրապարակաւ մեր սուրբ կրօնքը: Ահա այջչափ, և դեռ ասկէ շատ աւելի օգտակար ազդեցութիւն ունի միաբանական աղօթքը և հրապարակաւ աստուածապաշտութիւնը, թէ որ պառաջած կարգով և վայելչութեամբ կատարուի:

Տէրունական եւ Տօն օրերու խստիւ եւ ըստ արժանւոյն պահպանութիւնը - Աստուածապաշտութեան եւ մարդասիրութեան գործերով պարապիլը - կազդէ նաև մանկանց, ծառայից և մշակաց վրայ - կը կրթուին անոնք և կ'ազնուանան բարքով, զերծ մնալով անկարգ զբօսանքներէ, չար ընկերներէ, անպարկեշտ խաղերէ եւ յարաբերութիւններէ, գինետուններէ և ուրիշ դատարկութեան ու զեղխութեան վայրերէ, որք մեծ պատճառներ են բարուց ապականութեան,

անառակութեան և խտաստութեան ։
 Կիրակնօրեայ պարտքերը երկիւղածու-
 թեամբ կատարելով կը լինին նոքա բա-
 բի քրիստոնէայ , հաւատարիմ մարդ
 եւ օգտակար քաղաքացի ։ Նոքա պէտք
 է մասնակցին հրապարակական պաշտօ-
 նին , ընտանեկան աղօթից , սուրբ գիրք
 կարդալու և աղքատաց , հիւանդաց ու
 բանտարգելոց այցելութեան ։ պէտք են
 իրատուիլ եւ 'ի բարին յառաջագիծե-
 լալ յարգարակներ լսել և միշտ հսկողու-
 թեան աօհ լինել ։ Շատ գէշ կ'ընեն ծը-
 նողք , որ իրենց զաւակաց վերայ չեն
 հսկեր , և մեծ զնաս կ'ընեն անոնց՝ երբ
 ամեն օւղածնին կը կատարեն ։

Այսպէս պահուած կիւրակէն ար-
 դարեւ օրհնութիւն է մարդկան համար
 և Սատուծոյ յատուկ խնամոց արժանա-
 նալով բարոյապէս և հոգեպէս շահուելէ
 զատ նիւթական և մարմնական շահեր
 ալ ունի ։

Կիւրակէն սրբութեամբ և անկեղծու-
 թեամբ պահողը հաւատարիմ՝ եւ ճշը-
 մարտասէր լինելով՝ հասարակաց վատա-

հութիւնը կը գրաւէ և իւր գործերուն
 մէջ յաջողութիւն կը գտնէ ։ Օր մը ամ-
 բող իւր գործէն դադրած՝ հանգստա-
 ցած լինելով՝ աւելի եռանդով եւ նոր
 զօրութեամբ գործին կ'ըսկսի եւ փու-
 թով ու յաջողակութեամբ կը վարէ իւր
 պաշտօնը ։ Այն օրուան հանգստեամբը
 եւ զեղխութենէ ու արբեցութենէ եւ
 ուրիշ զգայական գրգռմունքներէ զերծ
 լինելով շատ տեսակ հիւանդութիւննե-
 րէ ազատ կ'ըլլայ ։ առողջութիւնը կը
 պահպանուի եւ զօրութիւնը կը կրկնա-
 պատկուի ։ Ծառաներն ու մշակները
 նոյնպէս հանգստացած լինելով եւ ախ-
 տերէ ու մոլութիւններէ հեռի մնալով՝
 աւելի աշխոյժիւ , ժրութեամբ և հաւա-
 տարմութեամբ կ'աշխատին յօգուտ ի-
 րենց անձին եւ 'ի շահ իրենց տիրոջ ։
 Ի վեր քան զամենայն կիւրակէն զգու-
 շութեամբ պահողը Սատուծոյ հրամանն
 ու կամբը կատարած լինելով՝ կը վայելէ
 Սատուծոյ օրհնութիւնը , որ ամեն շա-
 հերէ ու օգուտներէ աւելի մեծ է ։ Եսայ .
 ԾՁ . 2-6 : ԾԼ . 13 , 14 . Բայց այսօգուտ-

ները ոչ պատճառ և ոչ նպատակ պիտի լինին կիրակի պահելուն, ասոնք արդիւնք և պտուղ են հնազանդութեան, միայն Աստուծոյ հնազանդելու և զԱստուած պաշտելու համար պէտք է պահել:

Քրիստոնէութեան սկիզբի դարերն այսպէս կը վարուէին Ճմարիտ հաւատացեալները. մինչեւ ասկէ գրեթէ մէկ դար յառաջ տակաւին ասանկ կրթութեանց հետքերը տեղ տեղ կը տեսնուէին. մեր մանկութեան ատեն իսկ տեսած եմք ծնողներ եւ քահանայներ, որ այսպիսի կրթութիւններով կը պարապէին և ուրիշները կը յորդորէին ու կը խրատէին այնպէս վարուիլ: Մեք իսկ մեր ծնողներէն տեսած լինելով՝ նոյն կրթութեանց բարերար ազդեցութիւնը ցայսօր կ'զգամք, եւ կ'օրհնեմք մեր ծնողաց քաղցր յիշատակը:

Բայց մեր Ազգը զարմանալի սովորութիւն կամ յատկութիւն մը ունի. օտար թելադրութիւններէ շուտով կազդուի, այն ալ ստորին դասակարգերու. նոցա խօսքերէն եւ չար օրինակներէն

հրապուրուելով կը թողու իւր գեղեցիկ, ազնիւ, տոհմային սովորութիւններն ու ընտիր յատկանիշները, կ'առնու օտարէն ամեն ցած, անարգ եւ վատթարացուցիչ սովորութիւններ. բարքեր և ձեւեր, զորոնք քաղաքակրթութիւն կ'անուանէ, յետոյ անոնց գէշ ու կործանիչ հետեւանքները տեսնելով շուարած՝ շփոթած՝ ազատութեան հրնարք կը բնտուէ, և իբր թէ նոր աչքը բացուած նոր կը տեսնայ օտար ազգաց բարեկիրթ մասին մէջ ուրիշ ուղղութիւն, ուրիշ կարգ եւ կրթութիւն. կ'սկսի աղաղակել և զանոնք մատնանիշ ընել իբր նոր բան: Չը գիտեր որ անոնք իւր կորուսածներն են, զորս այլք պահած են. չը գիտեր որ ատոնք քրիստոնէական հրահանգաց ճշգիւ գործադրութեան թանկագին պտուղներն են. չը գիտեր որ իւր նախնիք ունէին և կը պահէին այդ ամենը, որով կ'ապրէին խաղաղ, օրով, սրբութեամբ եւ հաւատարմութեամբ:

Այդ շարեալ քաղաքակիրթ մասը

բարեպաշտութիւնը թողլով կարծեց
 թէ ծանր լուծ մը թօթափեց, բայց շատ
 ուշ իմացաւ թէ որքան ծանր լուծերու
 տակ խոնարհած է. բարոյական ուղղու-
 թիւնը կորուսած, կրից ու սնտոի հա-
 ճոյից գերի եղած է, պարկեշտութիւնն
 ու սրբութիւնը կորուսած, հաւատքին
 հետ արգարութիւնը թողած, յոյսին
 հետ համբերութիւնը մոռցած, սիրոյն
 հետ ճշմարտութիւնն ու անկեղծու-
 թիւնը լքած է. իմացաւ որ լի օտուերի
 ետեւէ վազող ունայնամիտ դատարկա-
 սէր մը դարձած է. հասկցաւ կիրքերու
 և չնչին հաճոյից անպտուղ բռնաւորու-
 թիւնը և բազմատեսակ լուծերուն ան-
 տանելի ծանրութիւնը. Նոր կ'զգայ որ
 բարեպաշտութեան մէջն էր մխիթարու-
 թիւնը, որտի և մտքի խաղաղութիւնը,
 հոն կը գտնէր յոյս և քաջալերութիւն,
 կենաց ամենակերպ պատահմանց մէջ.
 Նոր կը ճանչնայ որ կրօնի լուծը ծանր
 չէր, եթէ կամու. ու սիրով տանէր,
 միայն չափ ու սահման կը դնէր կրից ու
 հաճոյից, որով օգտակար ու պտղաբեր

կը լինէին անոնք. իսկ անկուպար, ան-
 կարգ եւ անօրէնք ազատութիւնը բե-
 րաւ բարուց ապականութիւն չարիք և
 ոչնչութիւն.

Այժմ զգալով փաօր և ճանչնալով
 կորուսածին մեծութիւնը, աչքերը տըն-
 կած դարձեալ օտարաց բարեկիրթ մա-
 սին վրայ՝ զանոնք օրինակ կը բերեն եւ
 անոնցմէ կրթութիւն կը մուրան. առանց
 մեր տոհմային կրթութեան ուշք դար-
 ձընելու, կամ աւելի ուղիղն ասած, ա-
 ռանց բուն քրիստոնէական հաստատուն
 կրթութեան վերադառնալով՝ օտարաց
 նմանելու կը ձգնին, եւ որովհետեւ ա-
 նանց կրթութիւնը իրենց ազգային բա-
 րուց եւ առանձնայատկութեանց վրայ
 չափուած ու ձեւուած է, մեզ չը պիտի
 պատշաճի. ուստի կամայ ակամայ քիչ
 ժամանակէն բարբոսիւն պիտի նմանիմք
 անոնց բնութեամբ եւ բարուք, եւ պի-
 տի օտարանամք ազգութենէ:

Աշխատասիրութիւնը մեր Ազգին
 յատկանիչն էր. իւր աշխատութեամբն
 ապրիլ և իր քրտինքին պտուղն վայելել

ի բնէ ուսած և երկիւղածութեամբ կը հետեւէր. առհասարակ մեր արանց եւ կանանց աշխատասիրութիւնը, հաւատարմութիւնը, ժրջանութիւնը և տնարարութիւնը համբաւ ունէր եւ օտարներէն իսկ գովութեամբ հռչակուած էր: Ունայնասէրները օտար ծոյլերու, դատարկաշքիկ զօսասէրներու եւ անպատշաճ պչրողներու խօսքերէն և օրինակներէն ազդուելով՝ թողին աշխատասիրութիւնը և հետեւեցան դատարկապորտ կենաց. որուն հետեւեցան տնաւերութիւններ եւ ՄԵԾԱՊԱՏԻ ՄՈՒՐԱՑԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ... Մնամիտ երիտառարդներ, փոխանակ պարկեշտ աշխատութեամբ եւ խնայողութեամբ ապրելով դրամագլուխ գոյացնելու, մուրացկանութեամբ կապրին, եւ կըսպասեն որ հարուստ մէկը իրենց դրամագլուխ տայ որ գործ ընեն. բայց գործի վարժուած չը լինելով երբ ստանկ օգնութիւն կամ ժառանգութիւն մը գտնեն, զայն ալ կը մտխեն. (Զենք յիշեր այս տեղ ուրիշ զեղծումներն ու բարուց ապակա-

նութիւնները ...) իսկ այժմ աչքերնիս յառած օտար ազնուական մարդկան, տիկնայց եւ օրիորդաց աշխատասիրութեան վրայ՝ անոցմէ կը մուրամբ եւ կուզենք անոնց նմանիլ. մերը մոռցած օտարինը կը գովեմք: Լաւ էր՝ եթէ օտարին օգտակար բաներն օրինակել գիտնայինք. բայց աւելի լաւ էր՝ եթէ ունեցածնիս չը կորսնցնէինք:

Թուելով չը հասնիր, տեղերնիս ալ չը ներեր. նպատակս այս է միայն, որ ամեն բարութեանց՝ կրթութեան, մարդավարութեան, աշխատութեան, առաքինութեան, բարոյականի, խաղաղութեան, հաւատարմութեան, ազնուութեան, և ամեն գերազանց կատարելութեան միակ աղբիւր քրիստոնէական կրօնն է, որ կրնայ մշտնջենապէս հաստատուն և անփոփոխ բարիք պարգեւել, զի նորա հիմնադիրը մահկանացու, սահմանաւոր մտքի տէր մարդ չէ. այլ անփոփոխ, յաւիտենական ամենագէտ Աստուածն է:

Բայց քրիստոնէութիւնը ինքնին

չը տար այս ամեն բարիքը, այլ կ'առաջնորդէ, կը քաջալերէ եւ կ'օգնէ անոնց հասնելու. ուրե՞ն հետեւիլ պէտք է, իւր հրահանգները, խրատները, հնարքներն ու ցոյց տուած միջոցները սովորելով երկիւղած զգուշութեամբ ՚ի գործ գնելու է, առանց գործադրութեան օգուտ սպասել յիմարութիւն է, չը ցանած չէ կարելի քաղել, չը քաղած անհնար է վայելել: Այս ալ որչափ կանուխ, որչափ շուտով եւ որչափ ճշտիւ՝ այնքան օգտակար կը լինի:

Ուստի առանց օտարաձայն վարդապետութեանց մտիկ ընելու, առանց մտրեցուցիչներու կեղծաւոր վարմունքէն խաբուելու՝ ջանանք մեր սուրբ և անարատ եկեղեցւոյ մեզ պատուիրած կենսատու պատուէրները հեզութեամբ կատարել, փոյթ ու ջանք չը ինայեղք Տէրունական օրերու սրբութիւնը՝ երկիւղած աստուածսիրութեամբ և անկեղծ մարգասիրութեամբ պահպանելու. ամենայն խոնարհութեամբ և հեզութեամբ հնազանդիմբ Աստուծոյ կա-

մաց և քրիստոնէական կրթութիւնները անխափան շարունակեմք. որպէս զի կարողանամք վայելել անգորրութիւն հոգւոյ եւ մարմնոյ. - Աստուծոյ օրհնութեամբք վայելեմք երկրաւոր խաղաղ կեանք և հասնինք երկնային յաւիտեանական երջանիկ կենաց - . Ամէն.

BRITISH
LIBRARY
LONDON
1954

2752

«Ազգային գրադարան»

NL0029267

